mesed Maeterlinck'i lavastused Eestis (»Pelléas ja Melisande« ja »Monna Vanna«) ja lõi hiljemini uue lavastusrütmi ning lavastuse optilise ja akustilise terviku J. Romains'i »Põlise Cromedeyre'i«, W. Hasenclever'i »Poja« ja Aristophanese »Lysistrataga«. Lavastuse alal on W. jäänud ometi enam tõugeteandjaks kui teostajaks, enam näitelavasünteesi otsijaks ja meeleolu taotlejaks kui lõplikkude lavastuste andjaks. Näitlejana juhtival kohal on ta esinenud mitmekesiseis osis; ta õnnestunud osad on olnud ilmadaamid või passiivsed naised (olgu mainitud W.-i rohkearvulisist õnnestunud osist Rita Cavallini — Sheldon'i »Romaan« — ja Desdemona — Shakespeare'i «Othello«), erandlikult veel vaprad neiud (Hasenclever'i »Peenem härra»). W. mõjub oma osades akustiliselt hääle musikaalsusega, kuna diktsioon on selge ja arenenud ning kõnerütm, eriti häälikkvantiteedi nõrkuse tõttu, on voolav, rütmielemendid raskesti eraldatavad; optiliselt harrastab W. varjundirikkuses arenenud miimikamängu, pehmeid ja sulavaid liigutusi. W.-i kujudes annab akustilise ja optilise kooskõla suuri ja haaravaid elamusi.

Isikl. j. m. saadud andmed. *N. A.; T.*

VILMS, Juhan, järgneva vend, arstiteadlane ja seltskonnategelane, sünd. 10. IX 1893 Viljandimaal Kabala v. Piduri talus, õppis aa. 1914—17 Tartu ja 1917—19 Tomski ülikoolis Siberis arstiteadust; lõpetanud a. 1919 Tomski ülikooli, teenis arstina čehhoslovakkide väeosades Siberis ja jõudis sept. 1920 Jaapani, India ja Vahemere kaudu tagasi Eestisse. Aa. 1920—24 toimis ta Tartu ülikooli patoloogia-instituudi assistendina, omandas a. 1924 väitekirja »Kõhreglükogeeni püsivusest mõnesuguste glükogeeni vähendavate tegurite puhul« (*Acta et Comm. Univ. Dorp.* A VII, a. 1925) põhjal *dr. med.* astme ja valmistus aa. 1924—26 ette kehakasvatuse teooria professuurile, mis ettevalmistusest siiski lõplikult loobus ja asus 1926. a. praktiseeriva naha- ja suguhaiguste arstina Tallinna. — Juba üliõpilaspõlves seltskondlikust tegevusest agaralt osa võtnud ja Tomskis a. 1918 eestikeelset ajalehte »Siberi asunik« toimetanud, asus V. Eestis a. 1922 n. n. kaudse karskustöö organiseerimisele, olles selle voolu tegelikuks juhiks. Aa. 1923—24 oli ta karskusliidu kesktoimkonna liige, 1925—26 karskusliidu juhatuse esimees ja toimetas aa. 1925—26 ajakirja »Tulev Eesti«. Ka oli ta a. 1924 eugeenikaseltsi »Tõutervise« asutajaid ning selle töö organiseerijaid ja algatas Tartus jaan. 1927 peetud rahvusliku kasvatuse kongressi mõtte. Kultuurkapitali asutamisest alates on V. toiminud kehakultuuri sihtkapitali valitsuse ja mõnd aega ka kultuurkapitali nõukogu liikmena. Politiliselt on V. kuulunud tööerakonda. — V.-i sulest on ilmunud rida teadusliku j. m. sisuga artikleid ajalehis ja ajakirjus. Tema eriraamatuina ilmunud tõist mainitagu: Poligaamiline abielu Eestis (Tallinna, 1920), Suguhaigused ja nendest hoidmine (Tartu, 1922, täiendatult ja muudetud tiitliga *ibid.*, 1927), Suguhaigused ja alkohol (*ibid.*, 1924), Lõbukultuurist (*ibid.* 1924), Tahtevõimlemine (*ibid.*, 1926), Suurte talude jagamise tarvidusest I (*ibid.*, 1926). Kaastöölisena ja -toimetajana on ta esinenud koguväljaandeis »Meie karskustöö programm ja taktika« (Tartu, 1923) ja »Pärivus ja valik. Tõutervishoiu käsiraamat« (*ibid.*, 1927).

Isikl. j. m. saadud andmed. *T.*

VILMS, Jüri, politikamees, õigusteadlane, ajakirjanik, sünd. 1. III 1889 Viljandimaal Pilistvere klk.-s Kabala v. Piduri talus, taluomaniku (hiljemini talurentniku) Rein V.-i pojana, õppis Pilistvere klk.-koolis ja 1899. a -st peale Pärnu gümnaasiumis, kust ta 1905. a. sündmusist osavõtu pärast pidi 1906. a. kevadel lahkuma, ja õiendas sama gümnaasiumi juures kevadel 1907 eksternina küpsuseksami. Koolieas teotses V. energiliselt põrandaaluseis õpilas- j. t. ringes (»Taim« j. t.) ja tegi kaastööd »Postimehe« Pärnu väljaandele. Aa. 1907—11 õppis V. Tartu ülikooli õigusteaduskonnas, mille lõpetas. Üliõpilasena oli V. radikaalse ilmega üliõpilasseltsi »Ühenduse« liige, 1908. a. selle esimees (hiljemini 1913. a.-st alates kuni surmani selle vilistlaskogu esimees) ja kuulus ka marksistina vene sots.-dem. üliõpilasseltsi. Politiliselt kahtlasena oli V. neil ajul mitmel korral lühemat aega vangistatud. Oma kõnedega »Karskuse Sõbras«, »Ugaunias« j. m. omandas V. iseteadva kõnemehe ja löögivalmis vaidleja kuulsuse. Vähemal määral võttis V. osa ka karskusliikumisest, esindades m. s. Valgas 1910 peetud IX karskuskongressil vähemusse jäänud suunda, mis püüdis karskustööd lähemalt siduda võitlusega ühiskondlikkude reformide eest. 1911. a. Tallinna asunud, toimis V. siin vandeadvokaadi abina ja veebr. 1917 alates vandeadvokaadina, toimetas aa. 1912—13 »Päevalehe« õigusteaduslikku lisa »Õigus ja kohus« ja võttis agarasti osa seltskondlikust tegevusest, m. s. maailma-sõja ajal esimehena Eestimaa Rahvahariduse Seltsis, mille kirjanduse-haruseltsis esines sageli kõnelejana ja vaidlejana, »Estoonia« eestseisuse liikmena ja mõne ühistegelise ettevõtte juhatuse ja nõukogu liikmena. Eesti haritlaste klubi autonomistide rühmas (vt. O. Strandman) oli V. üheks tegevamaks jõuks. Ta loobus nüüd marksismist, lähenes kodanlistele radikaalidele ja tutvus põhjalikumalt rahvus-